

Reģionālās politikas pamatnostādnes 2014-2020

Ilona Raugze

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Valsts attīstības plānošanas departamenta direktora vietniece

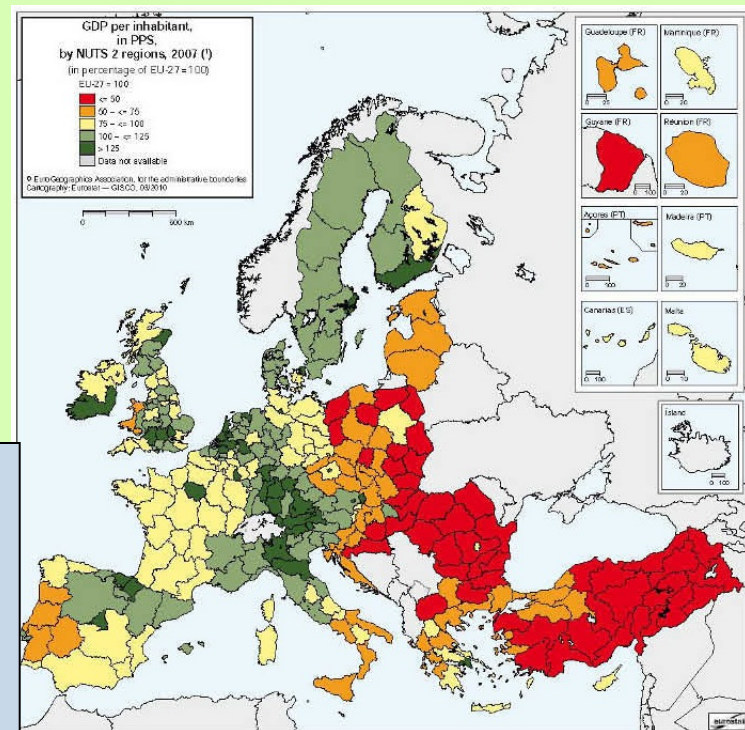
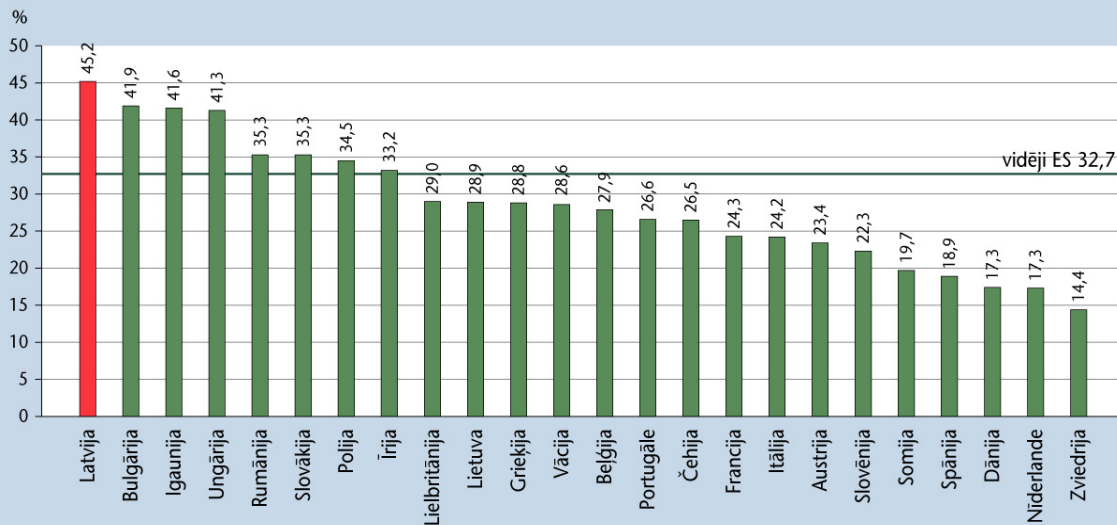
VIDES AIZSARDZĪBAS UN
REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJA

www.varam.gov.lv

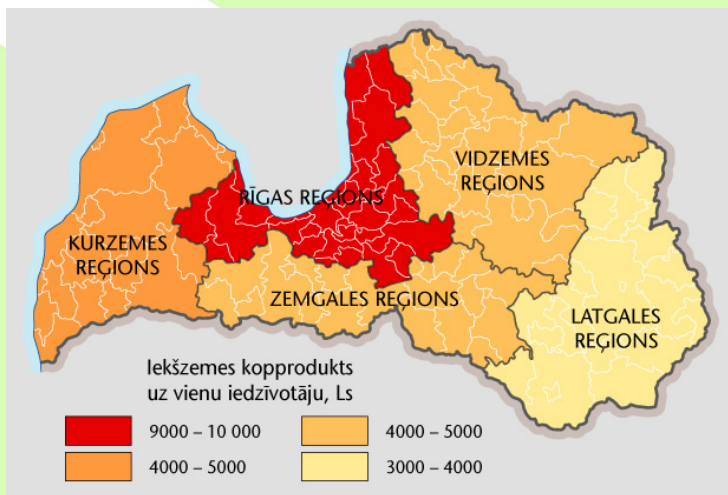
Reģionālās attīstības atšķirības Eiropas Savienībā

Latvijai ir augstākās reģionālās attīstības atšķirības Eiropas Savienībā

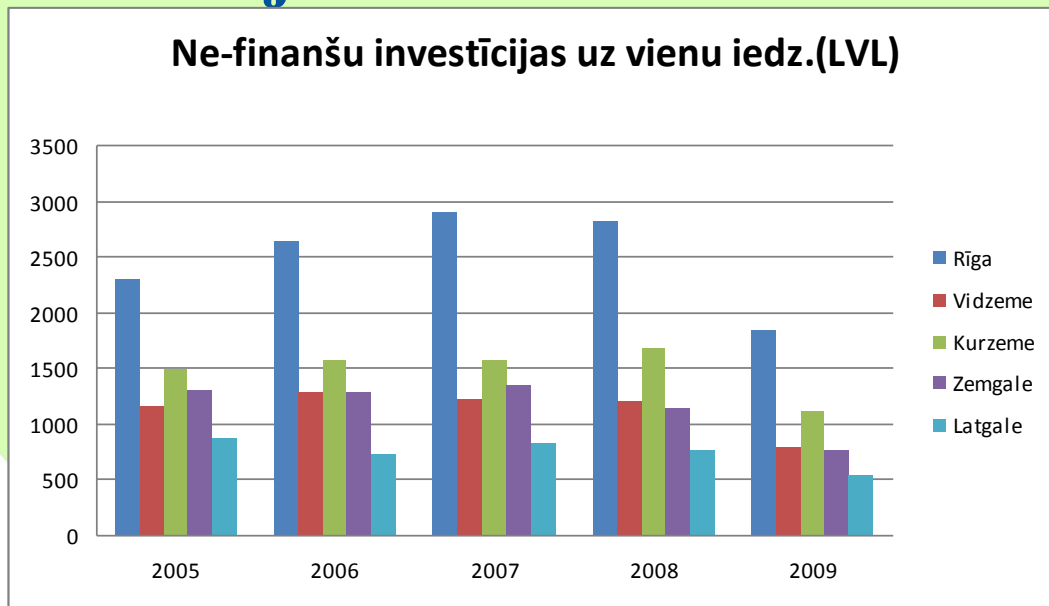
Reģionālā IKP uz 1 iedz. dispersija, %, 2007-2008

Reģionālās atšķirības – IKP un nefinanšu investīcijas

**IKP atšķirība: 2008.g.
2,5 reizes**

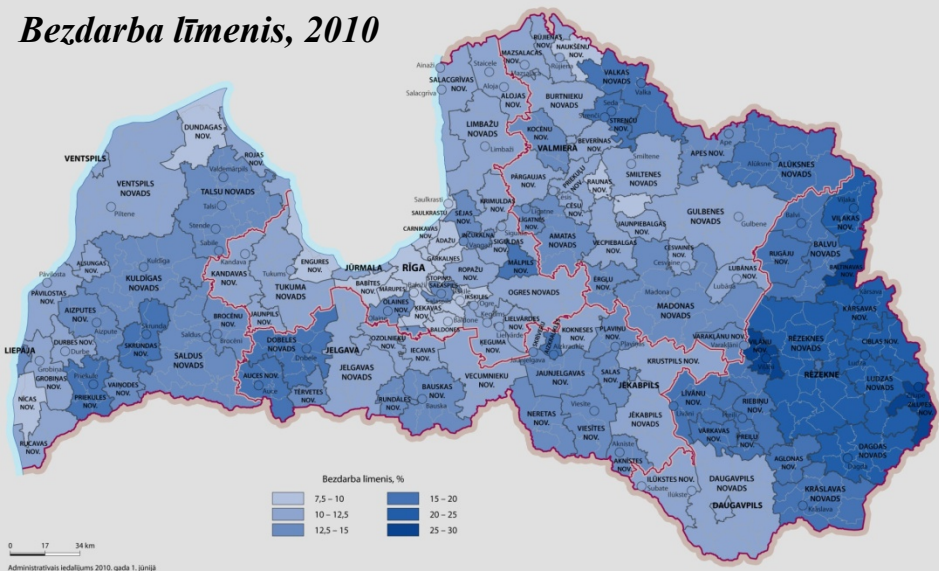
**Nefinanšu investīcijas: 2009.g.
-3,4 reizes**

- Izaugsmes periodā nefinanšu investīcijas daudz veiksmīgāk piesaistīja attīstītākie reģioni (Rīga)
- Nepieciešami papildus stimuli, kas sekmētu nefinanšu investīciju pieaugumu reģionos ārpus Rīgas

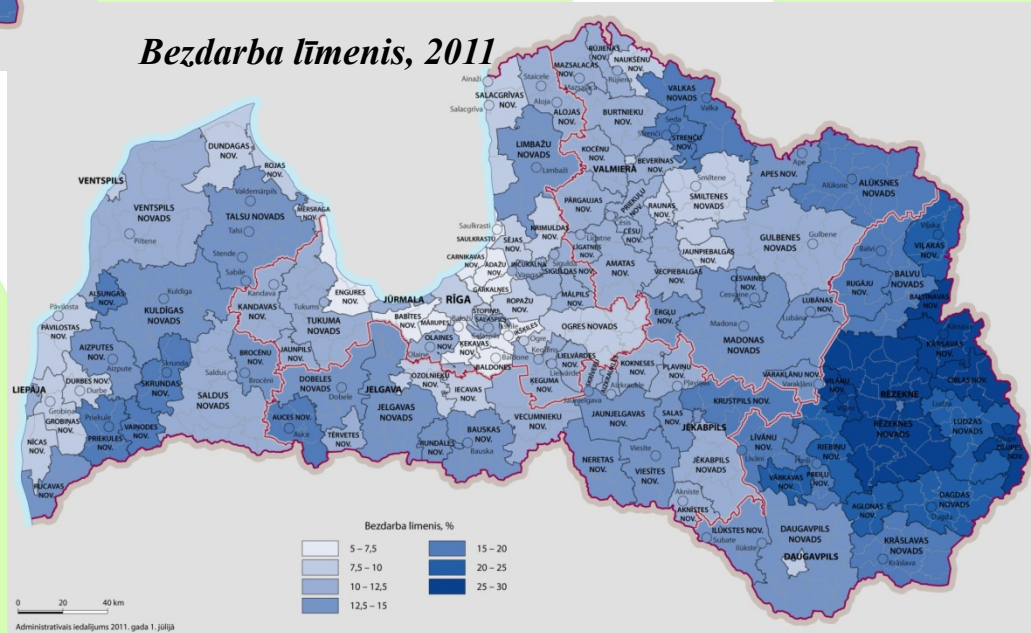

Bezdarbs: darbavietu trūkums reģionos

Bezdarba līmenis, 2010

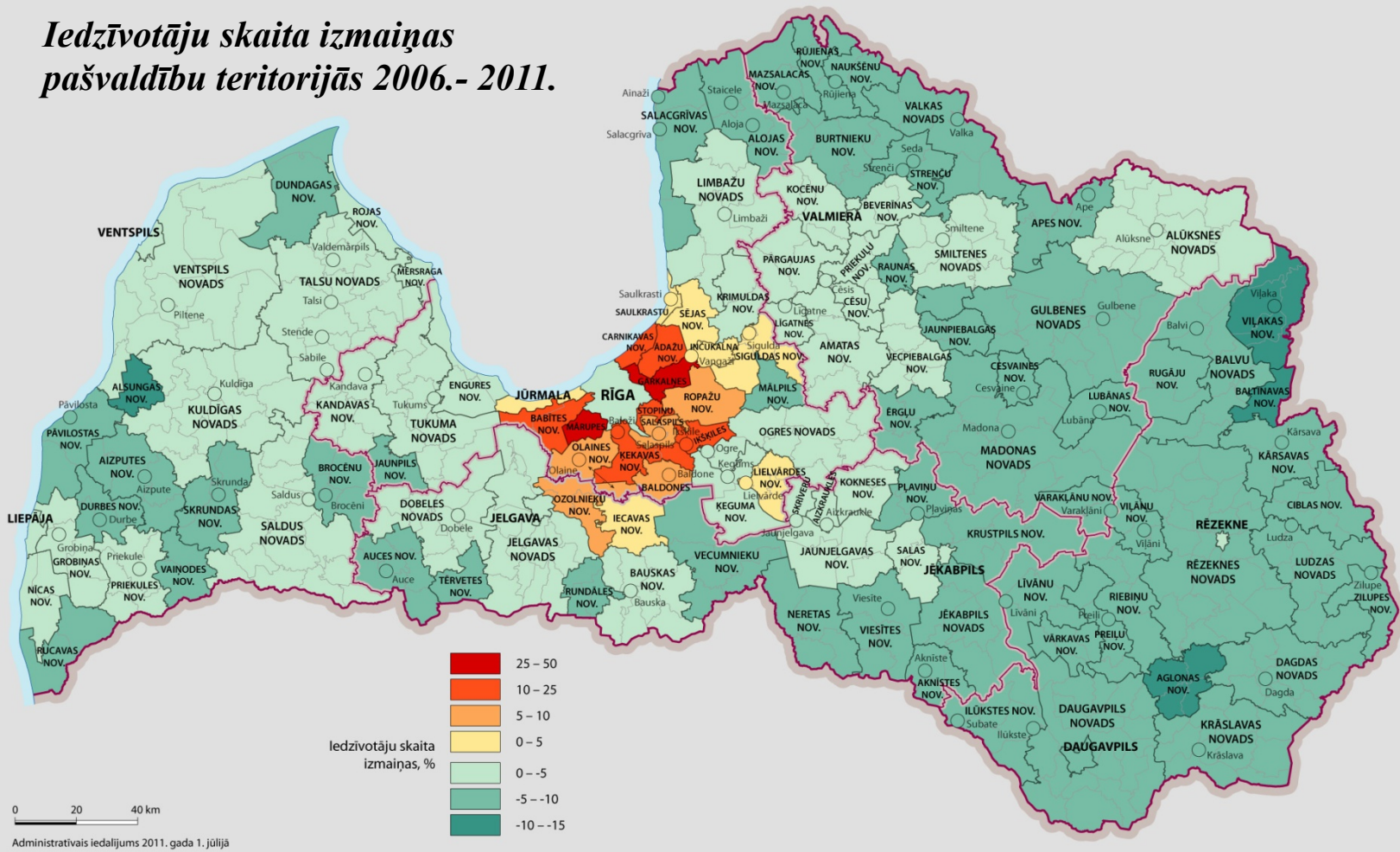

Bezdarba līmenis, 2011

Iedzīvotāju skaita samazināšanās – teritoriju iztukšošanās

*Iedzīvotāju skaita izmaiņas
pašvaldību teritorijās 2006.- 2011.*

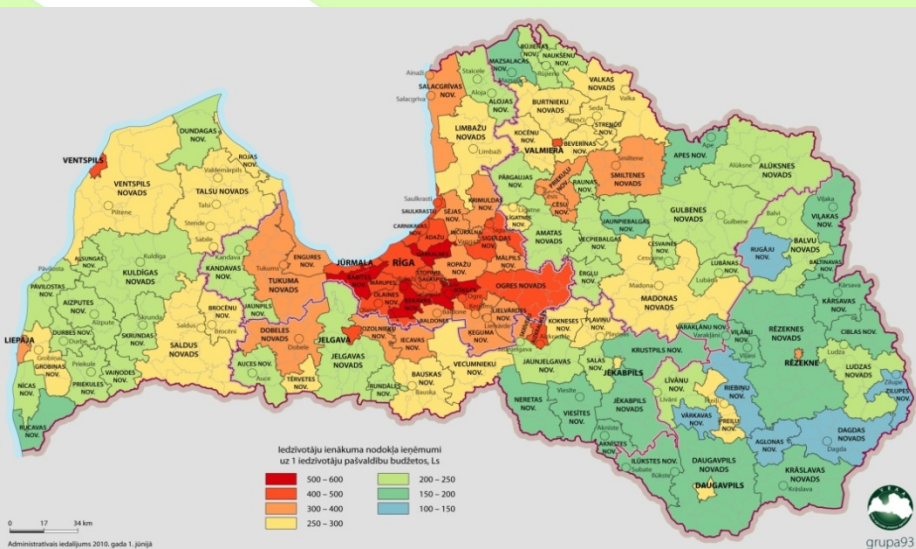
Pēdējo 5 gadu laikā iedz. skaits ir pieaudzis pamatā ap Rīgu

VIDES AIZSARDZĪBAS UN
REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJA

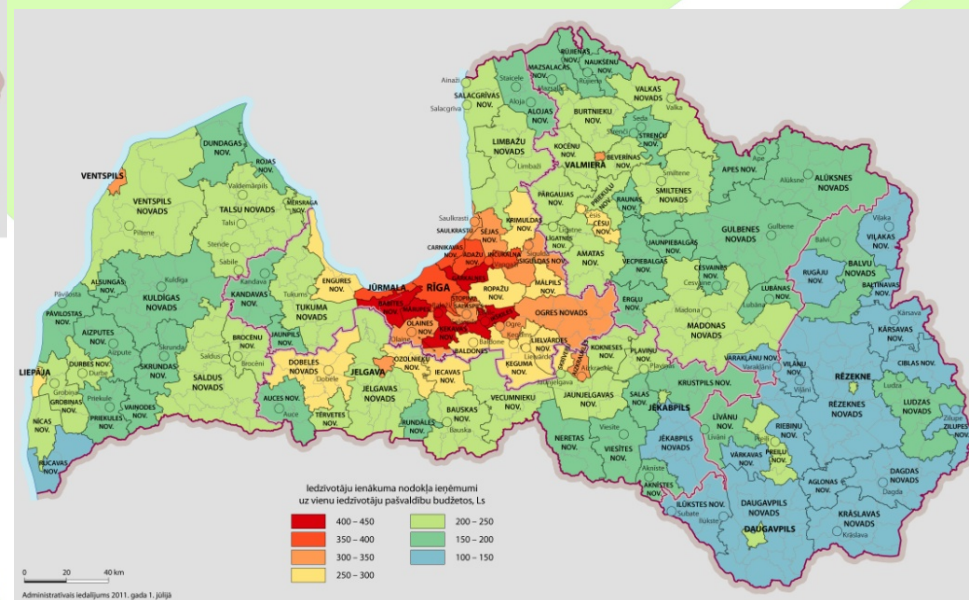
www.varam.gov.lv

Atšķirīgas pašvaldību iespējas finansēt savu attīstību

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju pašvaldību budžetos 2008. gadā

*Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi
uz vienu iedzīvotāju pašvaldību budžetos
2008.gadā*

*Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi
uz vienu iedzīvotāju pašvaldību budžetos
2010.gadā*

VIDES AIZSARDZĪBAS UN
REĢIONĀLĀS ATTĪSTĪBAS MINISTRIJA

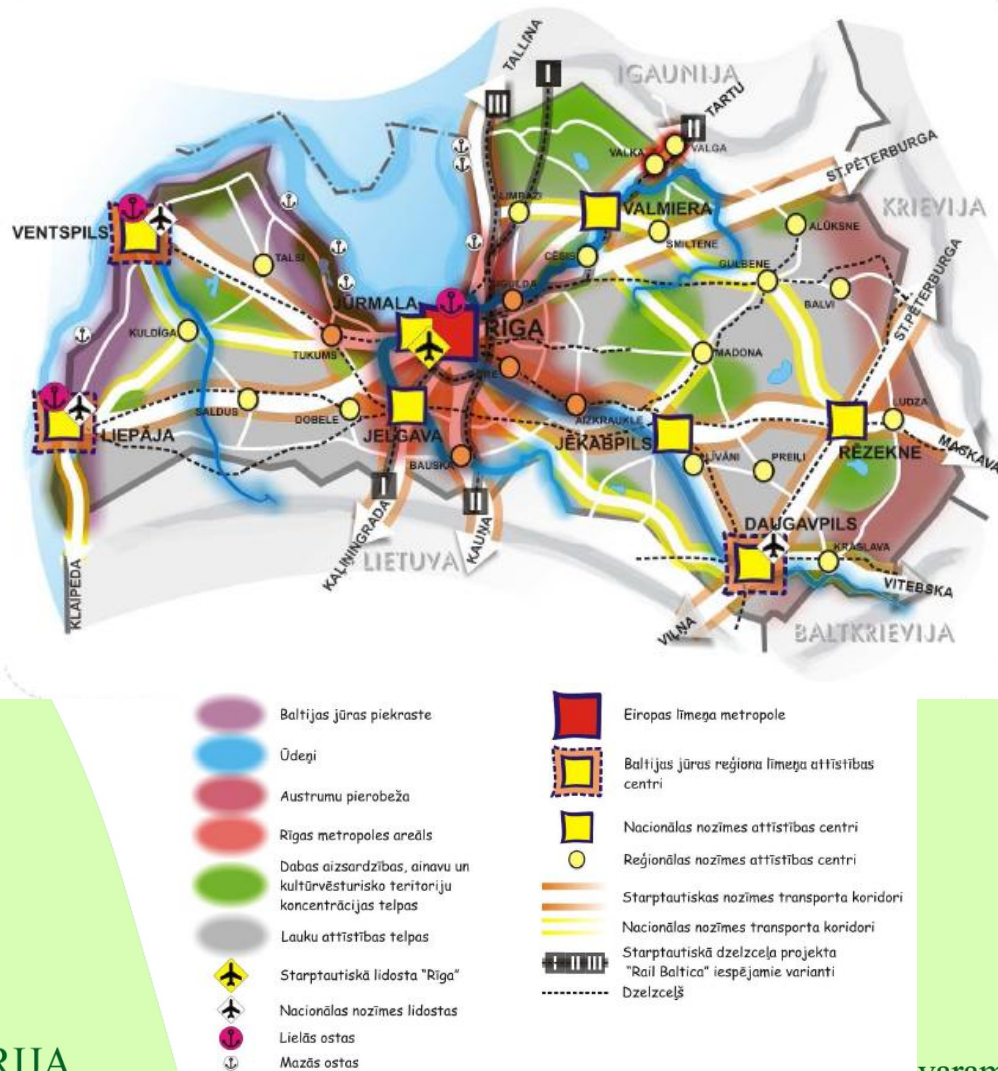
www.varam.gov.lv

Latvijas Telpiskās attīstības perspektīva līdz 2030.gadam

Politikas virzieni:

- **Sasniedzamība** un mobilitātes iespējas
- **Policentriska apdzīvojuma struktūra** (attīstības centri kā reģionu izaugsmes virzītāji)
- **Nacionālo interešu telpas** – unikālas, specifiskas teritorijas, kas nozīmīgas visas valsts attīstībai (lauki, Rīgas metropoles areāls, Baltijas jūras piekraste, austrumu pierobeža)

Latvijas nākotnes telpiskā struktūra

Reģionālās politikas ilgtermiņa rezultāti un rezultatīvie rādītāji (līdz 2030.gadam)

Makro rezultātu rādītāji	Bāzes vērtība (2009/2010)	Indikatora mērķa vērtība 2030
IKP uz vienu iedzīvotāju reģionālās atšķirības - reģionālā IKP uz vienu iedzīvotāju dispersija (%) (15.07.2007., Eurostat)	45,6	<30
Pilsētu/lauku iedzīvotāju īpatsvars (%) (2010.gada sāk., CSP)	67,7/32,3	70/30
Rīgas plānošanas reģiona iedzīvotāju īpatsvars (% no valsts iedzīvotājiem) (2010.gada sāk., CSP)	48,7	<48

Latvija 2030 īstenošana vidējā termiņā: galvenie uzstādījumi

Lielāka pašvaldību un reģionu rīcībspēja

- Investīciju plānošanas pieejas maiņa
- Uzņēmējdarbība un inovācija
- Plašāks reģionālās attīstības veicināšanā iesaistīto pušu loks (nozaru ministrijas, uzņēmēji, NVO, sabiedrība)

Reģionālās politikas mērķi un rīcības virzieni

Mērķis	Rīcības virziens
1. Sekmēt teritorijās uzņēmējdarbības attīstību un nodarbinātību , veicināt darba vietu un pakalpojumu sasniedzamību, kā arī uzlabot sabiedrisko pakalpojumu kvalitāti un pieejamību	▪ Mainīt investīciju plānošanas/atbalsta sniegšanas sistēmu un nodrošināt tās darbību ▪ Ieviest teritoriāli diferencētu pieeju nozaru politikās un atbalsta pasākumos
2. Stiprināt teritoriju funkcionālo un finansiālo rīcībspēju atbilstoši subsidiaritātes principam	▪ Palielināt un dažādot pašvaldību budžetu finanšu avotus ▪ Paaugstināt pašvaldību lomu uzņēmējdarbības veicināšanā ▪ Paplašināt teritoriālās statistikas klāstu un ieguves iespējas ▪ Nodrošināt reģionālās attīstības uzraudzības un novērtēšanas sistēmas darbību
3. Veicināt reģionu un pilsētu starptautisko atpazīstamību un teritoriju konkurētspējas celšanos caur reģionālo un vietējo inovācijas sistēmu veidošanu , kas balstās uz teritoriju specializāciju un sadarbību starp izglītības un zinātnes institūcijām, uzņēmējiem un vietējās pārvaldes institūcijām	Veicināt reģionālo un vietējo inovācijas sistēmu veidošanos

Jauna investīciju plānošanas/ atbalsta sniegšanas sistēma

Pamatprincipi

- Latvija 2030 mērķteritorijas (teritoriju atbalsta pasākumi)
- Pašvaldību attīstības programmas (investīciju pieprasījums)
- Pakalpojumu “grozs” katram apdzīvojuma līmenim (kritēriji)
- Finansējuma kvotēšana (konkurences samazināšana)
- Daudzveidīgas atbalsta formas (atbalsts NVO un uzņēmējiem, aizdevumi “pelnošām” investīcijām)
- Partnerības projekti (PPP un pašvaldību kopīgi projekti)

Sistēmā iesaistītās puses

- Nozaru ministrijas (tematiskie atbalsta pasākumi, metodisks atbalsts pašvaldībām, investīciju pieprasījumu novērtējums)
- Reģioni (līdzdalība teritoriju atbalsta pasākumu izstrādē, reģionālie projekti, pašvaldību sadarbības veicināšana)
- Vietējās pašvaldības (attīstības programmas kā investīciju pieprasījumi)

Jauna investīciju plānošanas/ atbalsta sniegšanas sistēma: uzdevumi

- Izstrādāt un ieviest atbalsta pasākumus attīstības centriem, lauku teritorijai, Rīgas metropoles areālam, Baltijas jūras piekrastei, Austrumu pierobežai
- Ieviest pakalpojumu minimālo „grozu”
- Izstrādāt jaunu Reģionālās attīstības likumu, iestrādājot tajā jaunās investīciju plānošanas sistēmas pamatprincipus un darbības nosacījumus
- VARAM sadarbībā ar nozaru ministrijām nodrošināt metodisko vadību pašvaldību attīstības programmu izstrādē, t.sk. veicot pašvaldību attīstības plānošanas speciālistu apmācības
- Ieviest uz rezultātu orientētu budžeta plānošanu pašvaldībās
- Sniegt atbalstu pašvaldību kapacitātes celšanā, veicot pašvaldību darbinieku apmācības
- Sagatavot grozījumus normatīvajos aktos ĪAT sniegtā atbalsta attiecināšanai uz Austrumu pierobežu
- Sagatavot priekšlikumus dažādu nozaru politiku teritoriālajai diferenciācijai (nodokļu politika, publiskajā sektorā strādājošo atlīdzība, studējošo kreditēšana un tml.)

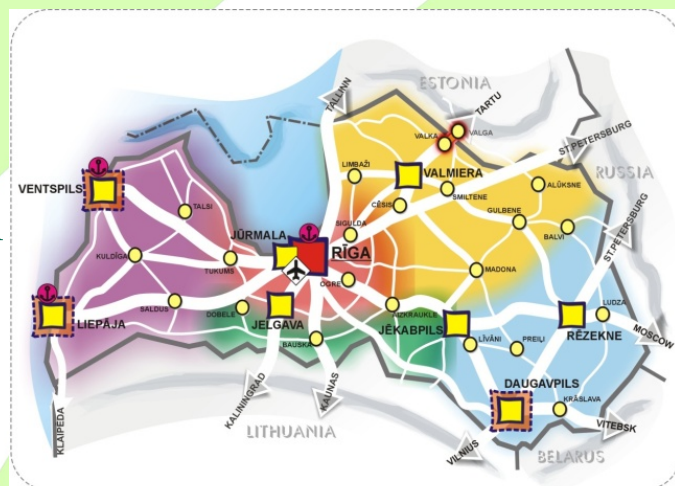
Atbalsta pasākums attīstības centriem

Atbalsta virzieni:

- **industriālo teritoriju sakārtošana** un saistītās komunikāciju infrastruktūras attīstība
- **transporta infrastruktūras attīstība**, t.sk. nodrošinot pakalpojumu un darba vietu sasniedzamību arī lauku iedzīvotājiem
- **publisko pakalpojumu nodrošināšana** atbilstoši nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru līmenim noteiktajam pakalpojumu „grozam”

Atbalsta saņēmēji:

Nacionālas un reģionālas nozīmes centri, kas noteikti Latvija 2030 (t.i. republikas pilsētas un novadi, kuros ietilpst reģionālas nozīmes centri)

Atbalsta pasākums lauku teritorijai

Atbalsta virzieni:

- **uzņēmējdarbības** konkurētspēja, produktivitāte, modernizācija, kooperācija, stimulējot inovatīvus risinājumus un tehnoloģiju ieviešanu ražošanā un pārstādē
- **lauku ekonomikas dažādošana**, sekmējot nodarbinātību laukos, attīstot atjaunojamo energoresursu ražošanu, amatniecību, lauku tūrismu u.c.
- **dabas resursu, vides, tradicionālās lauku ainavas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana**, integrētās augu aizsardzības ieviešanai
- **vietējo rīcības grupu veidošana**, iesaistot tās lauku attīstības aktivitāšu īstenošanā (LEADER pieejas turpināšana)
- **infrastruktūras sakārtošana un pakalpojumu pieejamības nodrošināšana** atbilstoši lauku teritorijai noteiktajam pakalpojumu „grozam”

Atbalsta saņēmēji: lauku pašvaldības

Atbalsta pasākums Rīgas metropoles areālam

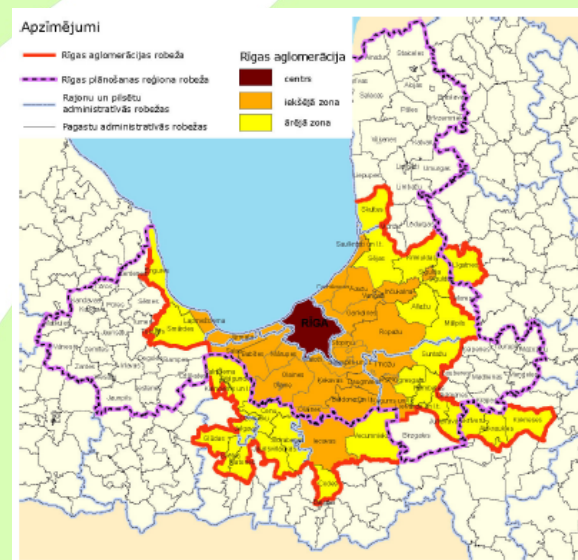
Atbalsta virzieni:

- Rīgas pilsētas un Pierīgas **transporta infrastruktūras, sabiedriskā transporta sistēmas** uzlabošana
- pielāgošanās **klimata pārmaiņām**
- kvalitatīvas **pilsētvides** nodrošināšana
- kultūras mantojuma, **kultūras un tūrisma infrastruktūras attīstība**

Atbalsta saņēmēji:

Rīgas pilsēta un Pierīgas pašvaldības

(Rīgas metropoles areālā ietilpstošās pašvaldības)

Atbalsta pasākums Baltijas jūras piekrastei

Atbalsta virzieni:

- **glābšanas dienestiem nepieciešamās infrastruktūras attīstīšana** (glābšanas stacijas, nobrauktuves operatīvajam transportam u.c.)
- **publiskās infrastruktūras tīkla** (t.sk. tūrisma un sporta) attīstīšana (labiekārtoti stāvlaukumi, pieejas personām ar īpašām vajadzībām, nobrauktuves lielizmēra sporta inventāra transportēšanai, gājēju un veloceliņi, atpūtas vietas, pludmales labiekārtojums, peldvietas u.c.), kā arī jahtu un zvejas laivu piestātnes
- **eroziju ierobežojošo būvju izveidošana**, ietverot „zaļos” pasākumus

Atbalsta saņēmēji:

Republikas pilsētas un novadi, kuru administratīvās teritorijas **robežojas ar Baltijas jūru**

Atbalsta pasākums Austrumu pierobežai

Atbalsta virzieni:

- **transporta infrastruktūras** izbūve vai rekonstrukcija (ceļi, ielas, dzelzceļš)
- **robežkontroles punktu** atjaunošana un attīstība
- **loģistikas kompleksu** un citu ar **tranzītu saistīto pakalpojumu un objektu** attīstība

Atbalsta saņēmēji:

Krievijas un Baltkrievijas pierobežas pašvaldības

Palielināt un dažādot pašvaldību budžetu finanšu avotus: uzdevumi

- Izvērtēt iespēju **paplašināt pašvaldību tiesības noteikt NĪN slogu**, dodot tiesības noteikt nekustamā īpašuma nodokli nodokļu likmes koridoros
- Nodrošināt **IIN ieņēmumu apjoma saglabāšanu** pašvaldību budžetos
- Izvērtēt pašvaldību finansēšanas sistēmas pilnveidošanas iespējas:
 - izvērtējot pašvaldību finanšu resursu paplašināšanas iespējas, **pašvaldību budžetiem pakārtojot ar uzņēmējdarbību saistītos nodokļus** (piem., uzņēmuma ienākuma nodokļa daļu pārdalīt pašvaldībām)
 - **pilnveidojot pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmu**
- **Atvieglot pašvaldību pieeju finanšu instrumentu resursiem**, izvērtējot iespējas ratificēt Eiropas Vietējo pašvaldību hartas 9.panta 8.punktu, kā arī sagatavojot priekšlikumus pašvaldību kreditēšanas nosacījumu noteikšanai ilgtermiņā

Paaugstināt pašvaldību lomu uzņēmējdarbībā

- Izstrādāt Valsts pārvaldes iekārtas likuma grozījumus, nosakot, ka **pašvaldībām autonomās kompetences ietvaros ir tiesības darboties privāto tiesību jomā**
- Izstrādāt likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” grozījumus, **padarot elastīgāku likumdošanu, kas nosaka pašvaldību tiesības rīkoties ar mantu**
- Izstrādāt Ministru kabineta noteikumu grozījumus par valsts un pašvaldību mantas iznomāšanas kārtību, **vienkāršojot kārtību, kādā pašvaldība slēdz nomas līgumus ar komersantiem**
- Nodrošināt **pašvaldību radītā administratīvā sloga uzņēmējiem mērījumus**, sagatavojot priekšlikumus šī sloga samazināšanai
- Sekmēt **Baltijas valstīm vienotas pašvaldību pakalpojumu telpas uzņēmējiem izveidošanu**, mazinot administratīvo procedūru atšķirības pakalpojumu saņemšanai starp Baltijas valstīm
- Izstrādāt priekšlikumu **Publisko iepirkumu likuma grozījumiem, kritēriju par vidējiem darba ienākumiem attiecīgajā nozarē piesaistot statistikas reģionam**

Paplašināt reģionālās statistikas klāstu un ieguves iespējas

- **Valsts statistikas programmā iekļaut nodaļu par nepieciešamajiem rādītājiem** teritoriālā iedalījumā
- Nodrošināt, ka pašvaldībām bez maksas ir saņemama statistika gan Valsts statistikas programmā iekļautā statistika, gan ārpus tās
- Nodrošināt, ka tiek **paātrināta statistikas apkopošana** teritoriālā iedalījumā
- Nodrošināt Valsts statistikas programmā iekļauto rādītāju/statistikas **publisku pieejamību**, tai skaitā pa teritoriālajiem iedalījumiem
- Nodrošināt reģionālās attīstības uzraudzībai nepieciešamo **rādītāju vēsturiskās informācijas pārrēķināšanu atbilstoši jaunajam administratīvi teritoriālajam iedalījumam**
- Izstrādāt **sadarbības modeli ar Baltijas jūras reģionu valstu statistikas pārvaldēm** par salīdzinošas statistikas iegūšanu pilsētu un reģionu līmenī

Nodrošināt reģionālās attīstības uzraudzības un novērtēšanas sistēmas darbību

- **Izstrādāt indeksus/rādītājus**, kas būtu piemērojami valsts investīciju, ES fondu ieviešanai (kritēriji) reģionālā iedalījumā
- Nodrošināt **TAPIS RAIM** izveidošanu un funkcionēšanu
- Izstrādāt **metodi attīstības plānošanas dokumentu ietekmes uz teritoriju attīstību priekšnovērtēšanai** un veikt būtiskāko dokumentu priekšnovērtēšanu

Veicināt reģionālo un vietējo inovācijas sistēmu veidošanos

- Izstrādāt un ieviest **pilotprojektus inovācijas sistēmu veidošanai reģionālā un vietējā līmenī**
- **Veicināt pašvaldību aktīvāku iesaistīšanos izglītības samērošanā ar vietējām darba tirgus vajadzībām** (sadarbības līgumi ar izglītības iestādēm, komercizglītība mācību iestādēs, starptautiskās sadarbības veicināšana)
- **Apmācīt pašvaldību un reģionu darbiniekus** inovācijas un klasteru veidošanas jautājumu risināšanā un konsultāciju sniegšanā
- Nodrošināt pašvaldību/ reģionu atbalstu inovatīvajai uzņēmējdarbībai, organizējot **jauno ideju konkursus reģionālā/ vietējā līmenī** („Novada/ reģiona ideju kauss”)
- Veidot **vietējo un reģionālo mentoru tīklu**, kā arī nodrošināt mentoringu uzņēmējdarbības uzsācējiem
- **Nodrošināt pašvaldības ar informāciju par starptautiskajiem atbalsta instrumentiem** (galvenokārt ES) inovācijas veicināšanai vietējā un reģionālā līmenī
- **Popularizēt labās prakses piemērus** gan no Latvijas, gan ārvalstīm inovācijas veicināšanā, organizējot seminārus, konferences, nodrošinot publikācijas

Turpmākā rīcība

2011.g. jūnijs - augusts	- Pamatnostādņu apspriešana 3 tematiskos semināros , piedaloties nozaru ministriju, pašvaldību, plānošanas reģionu, uzņēmēju, profesionālās un augstākās izglītības iestāžu, NVO pārstāvjiem/ ekspertiem
2011.g. augusts - septembris	- Pamatnostādņu apspriešana plānošanas reģionu attīstības padomēs
2011.g. septembris	Pamatnostādņu izsludināšana valsts sekretāru sanāksmē
2011.g. oktobris - decembris	- Pamatnostādņu apspriešana reģionālajos forumos un starptautiskajā konferencē

Ceram uz Jūsu atbalstu un
sadarbību!

ilona.raugze@varam.gov.lv

